

психології дитячої злочинності. Помер 67-річний учений Степан Балеї у Варшаві 13 вересня 1952 року, похований на військовому кладовищі на Повонзках [11].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Чеканська О.А. Психолого-педагогічна діяльність С.В.Балеї і Поділля (початок ХХ ст.). - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/161983>
 2. Завальнюк О. М., Комарницький О. Б. Минуле і сучасне Кам'янця-Подільського: політики, військові, підприємці діячі освіти, науки, культури і медицини: Історичні нариси. — Кам'янець-Подільський: Абетка НОВА, 2003. — Вип. 1. — 316 с.
 3. Ziemnowicz M. Stefan Baley na tle współczesnej epoki [В. м. по 1952] // Fondy Biblioteki Instytutu filozofii i sociologii Un-tu Warszawskiego. — S. n., S. a.
 4. Балеї С. Нарис психології: новітня бібліотека. — Львів–Київ: Нові шляхи, 1922. — Ч. 40.
 5. Балеї С. Нарис логіки. — Львів: НТШ, 1923. — 52 с.
 6. Верников М. Слово про академіка Степана Балеї // Філософські пошуки. — 1997. — Вип. 4. — С. 4–13.
 7. Балеї С. Експеримент в науці психології / Степан Балеї // Збір. праць: у 5 т. і 2 кн. – Львів-Одеса, 2002. – Т. I. – С. 166-169.
 8. Балеї С. Зібрання праць: У 5 т. Т. 1. — Львів-Одеса: ІФЛІС ЛФС “Cogito”, 2002. — 488 с.
 9. Маланчук О. Тарас Шевченко у психоаналітичних дослідженнях Степана Балеї. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/25/11.pdf
 10. Львівський Фройд – Степан Балеї – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zaxid.net/lvivskiy_froyd_stepan_baley_n1241373
 11. Степан Балеї – UAHistory – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://uahistory.com/topics/famous_people/9057]
- Петрюк П.Т., Бондаренко Л.І. Академік Степан Володимирович Балеї: Біографічні та наукові аспекти (до 125-річчя з дня народження) – [Електронний ресурс] – Режим доступу: *Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.*

Середа В.

Науковий керівник – доц. Волошин О.С.

ОСОБЛИВОСТІ ПОКАЗНИКІВ СТРУКТУРИ ІНТЕЛЕКТУ В ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ З РІЗНИМ РІВНЕМ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

Перехід від дитинства до дорослості в людському суспільстві передбачає залучення дитини до системи знань, норм і навичок, важливою умовою при цьому є розвиток інтелектуальних здібностей, таких як: мислення, пам'ять, уява, логіка, аналіз, синтез тощо [6].

Проблема дослідження інтелекту є однією з найактуальніших у сучасній психофізіології. Вивчення його різноманітних аспектів у свій час здійснювали такі вчені, як: Г. Айзенк, Р. Амтхауер, Р. Б. Кеттел та інші [5].

Поява протягом останніх десятиліть великої кількості публікацій, присвячених вивченню феномену інтелекту, вагомим чином сприяла розширенню розуміння цього надзвичайно важливого явища. Однак на сьогодні все ж залишається недостатньою увага до проблеми дослідження особливостей і структури інтелекту [5].

Функціональні особливості організму осіб юнацького віку визначають психофізіологічні характеристики функціонального стану. Цей період характеризується високою збудливістю і функціональною рухливістю нервових процесів. В організмі відбуваються ендокринні перебудови, які впливають на властивості вищої нервової діяльності [8].

Сила нервових процесів відображає загальну працездатність людини: людина з сильною нервовою системою здатна витримувати більш інтенсивне і тривале навантаження, ніж людина зі слабкою нервовою системою. При цьому, стомлення внаслідок психічного або фізичного напруження виникає швидше у осіб із слабкою нервовою системою [1, 2].

Проблема дослідження інтелекту в осіб з різним рівнем працездатності нервової системи має не лише теоретичне, але і практичне значення, оскільки оцінювання інтелектуальних здібностей людей за допомогою різноманітних тестів широко розповсюджене в школах, вищих

ХІМІКО-БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

навчальних закладах, при працевлаштуванні тощо. Актуальність цієї проблеми для широкого кола людей зростає [7].

Метою роботи було дослідити структуру інтелекту в осіб юнацького віку з різною силою працездатності нервової системи.

В ході роботи було обстежено 18 осіб віком 19-21 років. Вивчали структуру інтелекту за такими показниками: аналіз, логіка, синтез, математичні здібності, площинна уява, просторова уява, запам'ятовування. У роботі використано методи статистичного аналізу.

Для визначення працездатності нервової системи (НС) осіб юнацького віку було використано методикю таблиць Шульте за допомогою психодіагностичної комп'ютерної програми «Фізіолог». Для досліджень структури інтелекту використали діагностичну комп'ютерну програму «Методика визначення та оцінки інтелекту (TestStructure Intellect -9). Версія 2» [3, 4].

Використовуючи методикю таблиць Шульте, за якою кожен обстежений за максимально коротким часом мав послідовно знайти на 5 таблицях числа від 1 до 25 було визначено працездатність нервової системи осіб юнацького віку. Усіх обстежених було поділено на 3 групи:

1 група - особи з низьким рівнем працездатності нервової системи (ефективність роботи (EP) більше 45 с – 1,2 бали) – 31,7% кількості обстежених.

2 група - особи з середнім рівнем працездатності нервової системи (EP від 44 до 35 с, що відповідає 3-м балам) – 46,3% від кількості обстежених.

3 група - особи з високим рівнем працездатності нервової системи (EP менше 34 с – 4,5 балів) – 22% від кількості обстежених.

В осіб з високим рівнем ефективності роботи сумарний час на знаходження чисел у 5 таблицях є найкоротшим, а в осіб з низьким рівнем - найдовшим. Це свідчить про більш високу психічну стійкість і здатність до переключення уваги досліджуваних з високим рівнем працездатності нервової системи, порівняно із людьми з низьким рівнем.

З метою досліджень структури інтелекту осіб юнацького віку ми використали тест Р. Амтхауера. Групи осіб ми продіагностували за такими показниками структури інтелекту: аналіз, логіка, синтез, математичні здібності, площинна уява, просторова уява, запам'ятовування (табл.1).

Таблиця 1.

Показники структури інтелекту осіб юнацького віку (M±m)

Показники	Аналіз	Логіка	Синтез	Математичні здібності	Площинна уява	Просторова уява	Запам'ятовування
Середні значення контингенту обстежених	93,28 ±0,251	93,83 ±0,348	91,05 ±0,005	89,05 ±0,005	100,55 ±0,005	95,33 ±0,552	107,5 ±0,001
Сталий показник	101	99	101	95	100	98	98

В результаті дослідження було встановлено, що за більшістю показників (аналіз, логіка, синтез, математичні здібності) досліджувані особи знаходяться на нижчому, ніж сталий показник рівні. Площинна та просторова уява відповідають сталому показнику, а запам'ятовування - на значно вищому рівні від сталого показника.

У ході дослідження кожен групу осіб юнацького віку із різним рівнем працездатності нервової системи було описано за вище згаданими показниками структури інтелекту (табл. 2).

ХІМІКО-БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Виходячи із порівняння отриманих даних (рис. 1) можна охарактеризувати інтелектуальні здібності досліджуваних груп людей.

Таблиця 2.

Порівняння показників структури інтелекту в осіб юнацького віку з різним рівнем працездатності нервової системи ($M \pm m$)

Показники структури інтелекту		Аналіз	Логіка	Синтез	Математичні здібності	Площинна уява	Просторова уява	Запам'ятовування
Рівні працездатності НС	Високий	92,50 ±0,003	94,25 ±0,004	88,50 ±0,004	89,75 ±0,014	97,25 ±0,009	96,25 ±0,001	110,0 ±0,009
	Середній	96,14 ±0,003	94,71 ±0,004	90,29 ±0,004	89,43 ±0,004	103,42 ±0,001	96,57 ±0,001	105,42 ±0,003
	Низький	90,86 ±0,001	92,71 ±0,001	93,29 ±0,001	88,29 ±0,001	99,57 ±0,001	93,57 ±0,001	108,1±4 0,001

Аналітичні здібності більш розвинені у людей із середнім рівнем працездатності нервової системи ($96,14 \pm 0,003$). Тобто їм більше притаманне розкладання цілого складного явища на його складові, більш прості елементарні частини і виділення окремих сторін, властивостей, зв'язків, ніж людям із високим ($92,50 \pm 0,003$) і низьким ($90,86 \pm 0,001$) рівнями працездатності нервової системи.

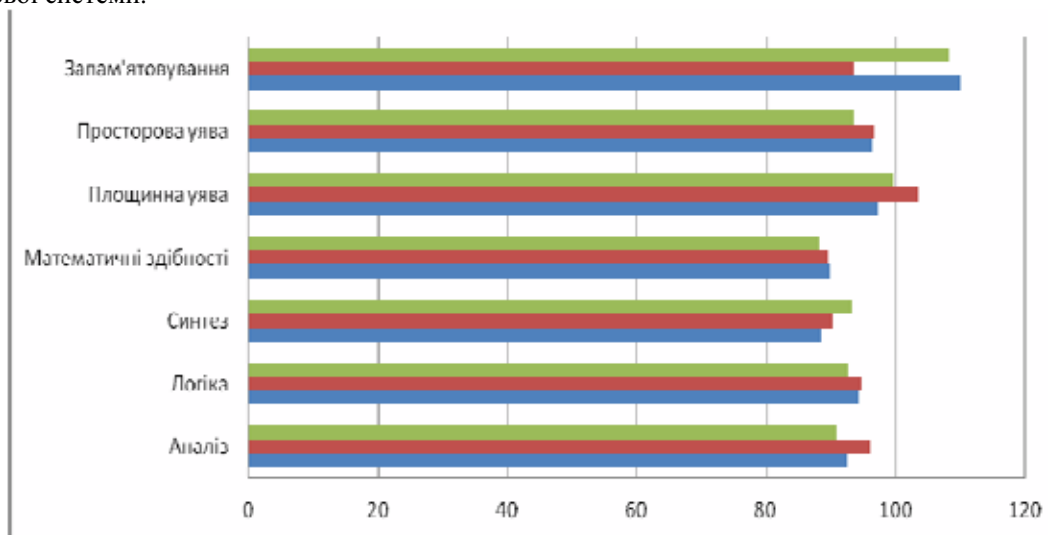

Рис. 1. Порівняння показників структури інтелекту в осіб юнацького віку з різним рівнем працездатності нервової системи: слабкий, середній, сильний.

Синтетичні здібності - з'єднання компонентів складного явища, найбільше розвинені вже у осіб з низьким рівнем працездатності НС ($93,29 \pm 0,001$), менш виражені у осіб із середнім рівнем працездатності НС ($90,29 \pm 0,004$), ще менш - з високим ($88,50 \pm 0,004$).

Логічне мислення більш притаманне особам із середнім ($94,71 \pm 0,004$) та високим ($94,25 \pm 0,004$) рівнями працездатності нервової системи. Менше значення має даний фактор у групі з низьким рівнем працездатності нервової системи ($92,71 \pm 0,001$), що свідчить про слабший розвиток логічного мислення та швидкості мисленнєвих операцій.

Математичні здібності у всіх досліджуваних груп знаходяться практично на одному рівні, проте дещо переважають у групі осіб із високим рівнем працездатності нервової системи ($89,75 \pm 0,014$). Показник математичних здібностей свідчить про високий творчий потенціал, здатність до пізнання навколишнього світу.

Рівень площинної уяви переважає у групи осіб із середнім рівнем працездатності нервової системи ($103,42 \pm 0,001$). Дещо менші показники спостерігаються у осіб із низьким ($99,57 \pm 0,001$) та високим ($97,25 \pm 0,009$) рівнями працездатності нервової системи.

Просторова уява найкраще розвинена у групи людей із середнім та високим рівнями працездатності нервової системи – $96,57$ ($0,001$) та $96,25$ ($0,001$) відповідно.

Запам'ятовування, як один з показників структури інтелекту найкраще розвинене у групи людей із високим рівнем працездатності нервової системи ($110,0 \pm 0,009$). Дещо менший показник спостерігається у людей з низьким ($108,14 \pm 0,003$) та середнім ($105,42 \pm 0,003$) рівнями працездатності нервової системи. Слід зазначити, що у всіх досліджуваних груп даний показник є вищим за стале значення [4].

Отже, на основі результатів дослідження ми визначили, що особи з низьким рівнем працездатності нервової системи складають 31,7%, з середнім - 46,3%, а з високим рівнем - 22% від кількості обстежених. За більшістю показників (аналіз, логіка, синтез, математичні здібності) досліджувані особи знаходяться на нижчому, ніж сталий показник рівні. Площинна та просторова уява відповідають сталому показнику, а запам'ятовування - на вищому рівні відносно сталого показника.

Аналітичні здібності більш розвинені у людей із середнім рівнем працездатності нервової системи. Синтетичні – у людей із низьким. Логічне мислення та математичні здібності у всіх досліджуваних груп знаходяться практично на одному рівні, проте більш притаманні особам із середнім та високим рівнями працездатності нервової системи. Рівень площинної та просторової уяви переважає також у людей із середньою силою нервової системи. Запам'ятовування краще розвинене у людей із високим рівнем працездатності нервової системи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безкопильний О.О. Особливості нервово-м'язової витривалості (за показниками "тепінг-тесту") у спортсменів з різними здатностями нейро-динамічних функцій / О.О. Безкопильний // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2004. – № 3. – С.116– 119.
2. Белоусова Н.А. Особенности психомоторных функций подростков с нарушением осанки/ Д.З. Шибкова// Альманах «Новые исследования» - М.:институт возрастной физиологии, 2013. № 2(35) – С.39-44.
3. Вадзюк С.Н., Білінська Т.М. Діагностична комп'ютерна програма «Методика визначення та оцінки інтелекту (Test Structure Intellect -9). Версія 2». /– Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 16330 від 14. 04. 2006.
4. Вадзюк С.Н., Білінська Т.М., Варнавських К.М. Психодіагностична комп'ютерна програма «Фізіолог». / – Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 16619 від 12.05.2006. - Тернопіль, 2006.
5. Підбуцька Н.В. Особливості та структура інтелекту майбутніх фахівців технічного і гуманітарного профілю/ Н. В. Підбуцька // Збірник наукових праць національної академії державної прикордонної служби України серія: педагогічні та психологічні науки. - 2014. - №2(71). –С. 300-311.
6. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: підручник / М. В, Л. П. Василенко. – «Академвидав», 2005. - 202с.
7. Черевач Н.Ю., Байсара Л.І. Сучасні наукові підходи до розгляду феномену інтелекту. [Електронний ресурс] / Н. Ю. Черевач, Л. І. Байсара // Дніпропетровськ. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_EISN_2007/Psihologia/21393.doc.htm, вільний, (перевірено 09.03.2019)

8. Хаджинова Е.П. Эмоциональное состояние, особенности внимания и антистрессорные реакции у первоклассников с разными типами профиля латеральной организации мозга / Е.П. Хаджинова, Л.К. Бусловская // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Естественные науки. - Изд-во: НИУ БелГУ – 2012. – №15(134). – С. 103-109.

Мельничук А.

Науковий керівник – доц. Волошин О.С.

ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА НОВОУТВОРЕННЯ У ЖИТЕЛІВ ВОЛИНСЬКОЇ ТА ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ З УРАХУВАННЯМ ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ СЕРЕДОВИЩА ІСНУВАННЯ

Розвиток технологій у сучасному світі створив умови не лише для підвищення рівня життя людини, а й викликав ряд супутніх проблем, що мають тенденцію до поглиблення з плином часу. Одним з найбільш негативних ефектів людської діяльності стало еко-антропогенне забруднення середовища існування, що створило умови погіршення, а інколи і втрати здоров'я населення цілих регіонів [11]. З часом сформувалася категорія хвороб, поширення яких певним чином залежить від стану навколишнього середовища. Вони називаються екологічно залежними і за своїм характером вияву можуть бути випадковими та невідповідними [3].

Велику групу екологічно залежних захворювань становлять злоякісні пухлини [4]. Саме їх поширеність та летальність на сьогодні визнається науковцями світу як одна з ключових проблем людства, що, не зважаючи на рівень розвитку науки і технологій, не має остаточного вирішення [12]. Речовини, які сприяють розвитку злоякісних пухлин, називають канцерогенами. Найпоширенішими канцерогенами є бензопірен, бензол, фенольні сполуки, вінілхлорид, сажа, смоли, мінеральне масло. У докільці, поряд із канцерогенними, існують й інші токсичні речовини, які виконують роль своєрідних модифікаторів того чи іншого канцерогена [5].

Мета роботи: вивчення стану захворюваності жителів Волинської та Тернопільської областей на злоякісні новоутворення з урахуванням екологічної ситуації в регіоні.

Матеріал і методи дослідження: в ході написання роботи було проаналізовано офіційні дані Канцер-реєстру України (<http://unci.org.ua>) [8] щодо кількісних показників захворюваності населення України на злоякісні новоутворення та її вікової, статеві і нозологічної структури у жителів Волинської та Тернопільської областей. Для порівняння рівнів захворюваності використовувалися стандартизовані за віком показники захворюваності та смертності населення, що розраховувалися за віковою структурою “стандартного населення” для нівелювання відмінностей у віковому розподілі різних популяцій [8].

З метою оцінки екологічної ситуації в досліджуваних регіонах було проаналізовано дані «Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища у Волинській області» за 2014-2016 роки та «Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища у Тернопільській області» за той же період [9]. В першу чергу аналізували дані забруднення повітря промисловими відходами та рівень забруднення ґрунтових і поверхневих вод у регіонах. Отримані дані зіставляли з показниками захворюваності по регіонах і піддавали подальшому кореляційному аналізу з використанням критерію Пірсона [7].

Статистика захворюваності на злоякісні новоутворення за три останні роки, наведена у бюлетені Національного канцер-реєстру України [8], дає можливість проаналізувати динаміку показників у жителів Тернопільської та Волинської областей та порівняти їх значення із загальноукраїнським (рис. 1).